מדינת ישראל
משרד האוצר - אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון

י׳ בכסלו התשנ״ח
9 בדצמבר 1997

חוזר ביטוח כללי 1997/5

לכבוד,
המבטחים בישראל

הנדון: אי המצאת הפוליסה המלאה ותנאי הפוליסה (ה״רשימה״) למובטחים

בעקבות מספר תלונות שהגיעו לאחרונה למפקח על הביטוח שעניינן אי- המצאת הפוליסה המלאה (ה״ג׳קט״) ובמקרים מסויימים גם אי המצאת תנאי הפוליסה (ה״רשימה״) למבוטחים בסמוך לעריכת חוזה הביטוח, אנו מבקשים להודיעכם שאנו רואים מקרים אלה בחומרה רבה.
אנו מבקשים ליידע אתכם בדבר ההכרעות שקיבלנו בתלונות אלה וכן את ההלכות המשפטיות האחרונות שניתנו בסוגייה זו.
על פי סעיף 3 לחוק חוזה הביטוח, התשמ״א - 1981, תנאי או סייג לחבות מבטח או היקפה יפורטו בפוליסה בסמוך לנושא שבו מדובר, או יצויינו בה בהבלטה מיוחדת. בהתאם להוראות תקנה 3 לתקנות הפיקוח על עסקי הביטוח (צורת הפוליסה ותנאיה), התש״ם - 1980, תנאי לחבות המבטח או סייג להיקף הכיסוי הביטוחי יובלטו במיוחד על ידי שימוש באותיות מסוג שונה או בצבע שונה.
תוצאת אי-קיום הוראות אלה היא שהמבטח לא יכול להסתמך על הסייג או התנאי, במיוחד אם תנאי זה מחייב פעולה אקטיבית מצד המבוטח.
יש ליישם כללים אלה הן בשלב החיתום לראשונה, והן עם חידוש פוליסה.
רוב התלונות שהופנו למפקח על הביטוח הן לגבי חידוש של פוליסות שנעשה בהן שינוי מהותי לאחר שכבר היו קיימים יחסים חוזיים על בסיס הפוליסה המקורית בין הצדדים. במקרים אלה הוכרע על ידינו, שאין להסיק משתיקת המבוטח כאילו הסכים לשינוי מהותי בתנאי הפוליסה ולתנאים החדשים.

לפיכך, מבטח שעורך שינוי מהותי בתנאי הפוליסה המקורית אינו יכול להסתמך על הגבלות אלה אם נקט בדרך של הפנייה כללית וסתומה ב״רשימה״ לתנאים שבפוליסה. זאת במיוחד אם הפוליסה לא הומצאה למבוטח כלל, וכתוצאה מכך הבליע המבטח את ההגבלות האלה בפוליסה החדשה.

מבטח שלא יעמיד מפורשות את המבוטחים אודות השינוי המהותי ולא יתריע עליו בנפרד ובגלוי, ייחשב כמי שלא נהג בתום לב ובדרך מקובלת, ולא נראה בכך שינוי החוזה המקורי שנעשה על דעת שני הצדדים.

על המבטח מוטלת החובה לוודא, כי המבוטח קיבל את ההודעה על השינוי מהותי במכתב נפרד, תוך הבלטת התניות וההחרגות בצורה בולטת, מודגשת ומפורטת.

לאחרונה נפסק בת.א (ירושלים) 7304/95, שחר נ׳ ציון חברה לביטוח בע״מ (טרם פורסם), כי אפילו הדגשה באותיות גדולות ובצבע אדום על גבי כריכת הפוליסה וכן הודעתו של הסוכן אודות השינוי למבוטח - אין בהם כדי לקיים את דרישות החוק.

כך, למשל, יש לראות בדרישה להתקנת אמצעי מיגון שינוי מהותי לעומת הפוליסה הקודמת. המבטח יוודא שהמבוטח קיבל הודעה על כך וכי הוא מסכים לה.

הודעה על שינויים מהותיים מסוג זה תישלח למבוטח לפחות 30 ימים לפני מועד תחילת תוקפה של תקופת הביטוח הנוספת, על מנת להותיר בידי המבוטח זמן לבצע את השינוי או לבחור במבטח אחר.

מובן, שאם קויימו הדרישות האמורות לעיל על ידי המבטח, יוחלו על המבוטחים הכללים שנקבעו בפסיקה בדבר חובת המבוטחים לקרוא את הפוליסה בזהירות סבירה. לא תסייע טענה לפיה לא עיינו בפוליסה ולא ידעו, לפיכך, אודות השינויים או הסייגים שחלו בה, ובלבד שנשתכנע שהמבטח נתן להם הזדמנות לעשות כן והם לא ניצלו אותה.

בפסק דין בת.א. (ירושלים) 7304/95, נקבע כי מבוטח רגיל סומך בדרך כלל על סוכן הביטוח בכל הקשור לעסקת הביטוח, ולפיכך מוטלת על הסוכן החובה להודיע ישירות למבוטח על השינויים המהותיים, ולהבהיר לו שמדובר בתנאי לתקפות הפוליסה או לכיסוי מקרה הביטוח, ולוודא שהמבוטח

מסכים לשינוי ואף עמד בדרישותיו של המבטח.

על כן, נבקשכם להביא תוכן חוזר זה גם לידיעת סוכני הביטוח הפועלים מטעמכם.

ב ב ר כ ה,

רחל רטוביץ, עו"ד
סגנית בכירה לממונה על שוק ההון

העתק:
*